

EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN SIVISTYS- JA TIEDEJAOSTOLLE

ASIA: Lausunto vuoden 2022 talousarvioesityksestä HE 146/2021 vp

SUOMI-KOULUJEN TOIMINNAN TURVAAMINEN ON KOKO SUOMEN ETU

Suomi-koulujen toiminnan tukeminen ja kehittäminen (Suomi-Seura ry ja Suomi-koulujen Tuki ry)

Suomi-Seura ry ja Suomi-koulujen tuki ry esittävät valtiovarainvaliokunnalle, että Suomi-koulujen toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen myönnetään 300 000 euron lisämääräraha vuodelle 2022. Lisämääräraha on edellytys sille, että Suomi-koulujen toimintaa voidaan kehittää pandemia-ajan jättämine haasteineen niin, että se palvelee suomalaisia perheitä, heidän lastensa ja nuortensa kielellistä ja kulttuurista kehitystä kansainvälisessä maailmassa. Suomen kielen tukeminen maailmalla on linjassa hallituksen kärkihankkeiden kanssa, jossa kokoaan suurempi Suomi on kaikille yhdenvertaisesti osaamisen, sivistyksen, innovaatioiden ja osallisuuden maa.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on vuoden 2020 mietinnössään (VaVM 36/2020 vp) kiinnittänyt huomiota Suomi-koulujen rahoitukseen. Valiokunta pitää välttämättömänä, että toiminnan rahoitus saadaan pysyvästi kestäväälle pohjalle.

1 Suomi-koulut: suomen kielen, kulttuurin ja suomalaisen identiteetin vaalijat maailmalla

Ulkosuomalaisuus on maailmanlaajuinen, moniulotteinen ja muuttuva yhteiskunnallinen ilmiö. Noin 300 000 ulkomailla asuvaa suomalaista perheineen muodostavat globaalin verkoston, jolle yhteydenpito Suomeen on tärkeää. Ulkosuomalaistutkimukset osoittavat, että kieli on merkittävä ja konkreettinen keino välittää kuuluvuuden tunnetta Suomeen. Kotimaa on läsnä ulkosuomalaisen arjessa erityisesti äidinkielen, joko suomen tai ruotsin, muodossa.

Vasta julkaistun Muuttuva ulkosuomalaisuus -kyselytutkimuksen (2021) tulokset ja Suomi-Seura ry:n ulkosuomalaisparlamentin 10. istunnon päätöslauselmat (2021) osoittavat Suomi-koulujen tärkeän merkityksen ulkosuomalaislasten ja -nuorten suomen kielen oppimisessa ja vahvistamisessa. On kulttuuriteko tarjota maailmalla oleville suomalaisille lapsille turvallinen ympäristö, jossa voi oppia suomen kieltä ja kulttuuria sekä kokea kuuluvuuden tunnetta Suomeen.

Suomalaiset, suomalaisyritykset ja jopa valtion virastot kansainvälistyvät. Suomi-kouluja on **noin** 100 ja ne toimivat yli 30 maassa. Lukuvuonna 2020–2021 valtionavustusta sai 119 Suomi-koulua ja 10 Ruotsi-koulua. Näissä kouluissa opiskeli yhteensä 3 424 ulkosuomalaislasta ja -nuorta.

Suomi-kouluissa opetetaan suomen kieltä ja kulttuuria ulkosuomalaislapsille ja -nuorille. Suomi-koulut tukevat ulkosuomalaislasten suomen kielen oppimista ja ylläpitämistä ja toimivat alueellaan myös suomalaisen kulttuurin vaalijoina. Suomi-koulut tekevät tärkeää työtä ulkosuomalaislasten ja -nuorten suomen kielen taidon edistämiseksi ja säilyttämiseksi. Ruotsinkieliset ulkosuomalaislapset ja -nuoret voivat vastaavasti opiskella ruotsia Ruotsi-kouluissa.

Mikäli perhe palaa Suomeen, on suomalaiseen kouluun ja ympäristöön sopeutuminen helpompaa, kun suomen tai ruotsin kielen taitoa on aktiivisesti ylläpidetty ulkomailla vietettyjen vuosien aikana. Suomen kielen taito on tärkeää myös ulkomailla pysyvästi asuvien suomalaislasten yhteydenpidossa

Suomeen. Huomioitavaa on, että vuonna 2020 tapahtui selkeä muutos suomalaisten muuttoliikkeessä. Paluumuutto Suomeen vilkastui ja suomalaisten nettomaahanmuutto oli pitkästä aikaa positiivinen. Suomi sai kansalaisistaan muuttovoittoa lähes 1 700. Paluumuutto on jatkunut myös kuluvana vuotena vilkkaana. (Tilastokeskus).

Kansainvälisyyden maailmassa kielellinen ja kulttuurinen identiteetti on entistä tärkeämpi selviytymisen ja jaksamisen lähde. Suomi-kouluista on tullut tärkeä ulkosuomalaisten kohtaamispaikka, jossa lasten kielen opetuksen rinnalla vanhemmilla on mahdollisuus tavata toisia suomalaisia, keskustella suomeksi, lainata koulun kirjastosta suomenkielisiä kirjoja ja juhlia yhdessä lasten kanssa perinteisiä suomalaisia juhlia. Suomi-koulut rohkaisevat ja motivoivat vanhempia suomen kielen käyttöön ja arvostamiseen ulkomailla ja ovat siten merkittävä tuki ulkosuomalaislasten kielellisessä kehityksessä ja monikielisyyskasvatuksessa.

2 Momentti 51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha): Suomi-koulujen toiminnan tukeminen ja kehittäminen tarvitsee lisäresursseja

Ulkosuomalaisten asiantuntija- ja palvelujärjestö Suomi-Seura ry on vuodesta 2009 jakanut valtionavustuksella rahoitettavia toiminta-avustuksia Suomi-kouluille. Tällä avustuksella mahdollistetaan Suomi-koulujen toiminta, tuetaan Ruotsi-kouluissa ruotsia opiskelevia suomalaisoppilaita, järjestetään Suomi-koulujen opettajille ja toimihenkilöille koulutusta Suomessa, maailmalla ja verkossa sekä aktiivisesti ja systemaattisesti kehitetään Suomi-kouluja pedagogisesta ja hallinnollisesta näkökulmasta. Suomi-koulujen kehittämistä koskevia tavoitteita sisältyy Hallituksen ulkosuomalaispoliittiseen ohjelmaan 2017 – 2021 ja valmisteilla olevaan Suomen ulkosuomalaisstrategiaan vuosille 2022 – 2026, jota varten sisäministeriö on asettanut oman hankkeen. Strategian keskeisenä tavoitteena on vahvistaa niitä toimenpiteitä, joilla myös ulkomailla asuvat suomalaiset säilyttävät yhteytensä suomalaiseen yhteiskuntaan. Vuonna 2022 kehittämisen tavoitteena on laatia Suomi-kouluille yhteinen strategia toiminnan kehittämiseen. Lisäksi tavoitteena on kartoittaa tieto- ja viestintäteknologian laajempaa hyödyntämistä Suomi-koulujen toiminnassa perinteisen opetuksen lisänä.

Suomi-koulujen Tuki ry. vastaa Suomi-koulujen pedagogisesta kehittämisestä. Pandemia-aika on osoittanut kuinka opettajat ovat joutuneet toimimaan uusissa opetusympäristöissä. Pandemia-aika on tuonut haasteita koulujen kokoontumiseen, kaikilla kouluilla ei ole taloudellisesti mahdollista vuokrata tiloja tai hankkia tietotekniikkaa opettajien tarpeisiin.

Muutamia vuosia sitten valmistuneen opetussuunnitelmasuosituksen tultua tutuksi monet koulut ovat ryhtyneet laatimaan omia, laajempia ja periaatteita tarkemmin tarkastelevia opetussuunnitelmia. Tämä prosessi on käynnissä, ja esimerkiksi maa- tai aluekohtaisissa koulutustilaisuuksissa käsitellään ja suunnitellaan opetussuunnitelman laatimista ja käyttöä koulun työssä. Opetuksen lähtökohtia ovat lasten positiivinen minäkuva ja myönteinen suhtautuminen Suomeen, sen kieleen ja kulttuuriin. Painopisteitä ovat kielen ymmärtäminen ja käyttäminen, arkikielen oppiminen toiminnallisella tavalla. Perustaviksi arvoiksi mainitaan esimerkiksi luottamus, kunnioitus, suvaitsevaisuus ja turvallisuus.

Ilmapiiri pyritään saamaan kannustavaksi ja aikaansa seuraavaksi. Oppimisen ilo on ohjenuorana! Kulttuuria painotetaan paljon, kun asutaan Suomen ulkopuolella.

Aika ei riitä kaikkeen, on keskityttävä tärkeimpään. Oppilaiden ikä ja kielitaito ovat luonnollisesti keskeisiä mietittäessä tavoitteita ja painopisteitä. Tavoitteena on opettaa oppilaat puhumaan,

lukemaan ja kirjoittamaan suomea. Suomi-koulussa opiskellaan kieltä tavoitteellisesti, vanhimpien oppilaiden ryhmissä kiinnitetään enenevästi huomiota oikeinkirjoitukseen ja kielioppiin.

Laadukkaan opetuksen turvaaminen vaatii määrärahoja. Vuonna 2022 haasteet ovat täysin erilaiset kuin vielä muutamia vuosia sitten: Opetus on sirpaloitunut ja tieto- ja viestintätekniikan käyttö on tullut jäädäkseen. Oppilaita on voitu ottaa etäopetukseen myös sellaisilta alueilta, joissa ei omaa Suomi-koulua ole lähistöllä. Toisaalta osalla opettajia tai oppilaita ei ole ollut mahdollisuutta osallistua Suomi-koulujen etäopetukseen tieto- ja viestintätekniikan (yhteyksien tai laitteiden) puuttumisen takia.

Tieto- ja viestintätekniikan tarkempi ja suunnitellumpi hyödyntäminen on yksi Suomi-koulun kehityspisteistä tulevaisuudessa, joskaan etäopetus ei pysty korvaamaan lähiopetuksen tarjoamia mahdollisuuksia harjoitella laaja-alaisen oppimisen sisältöjä:

- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen

Laaja-alaisella osaamisen taidot (tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostama kokonaisuus) on ulkosuomalaiselle lapselle monipuolinen ja monitahoinen pääoma. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen taitojen tarve on alati läsnä nykyisessä alati muuttuvassa maailmassa. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteke sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät maiden rajojen sekä tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Suomi-koulujen työssä kulminoituu suomalaisenkin perusopetussuunnitelman tavoitteet laaja-alaisista taidoista. Suomi-kouluissa kasvaa Suomen kielen ja kulttuurin, pohjoismaisen arvopohjan lähettiläitä, joiden arvo mitataan myöhemmin opiskelu- ja työelämässä – Suomen eduksi.

Näihin mainittuihin taitoihin tarvitsemme hakemamme lisärahoituksen, jotta voimme kehittää Suomi-koulujen toimintoja monipuolisemmiksi ja tarjota näin laajemmin kieli- ja kulttuuripalveluita maailmalla asuville ulkosuomalaisille perheille.

Ulkosuomalaiselle lapselle oma (suomen kielen) viiteryhmä on vielä korostetummin tärkeässä asemassa kuin yhden kulttuurin lapsille ja nuorille.

Suomi-koulujen Tuki ry. ja Suomi-Seura ry järjestävät yhteistyössä Opetushallituksen kanssa vuosittain Suomi-koulujen opettajien koulutuspäivät. Suomi-koulujen tuki ry. osallistuu alueellisiin koulutuspäiviin kouluttamalla opettajia tai järjestämällä muuta ohjelmaa mm. didaktisten ratkaisujen sekä pedagogisen osaamisen päivittämiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kansliapäällikkö Anita Lehtoisen johdolla kokoontunut [Ulkomaankoulujen asema ja tulevaisuus -työryhmä esittää muistiossaan](#) (26.6.2019), että Suomi-koulujen saaman valtionavustuksen riittävä taso on varmistettava. Lisäksi muistiossa esitetään useita kehittämis ehdotuksia, jotka toteutuessaan varmistaisivat ulkomailla olevien suomalaislapsien kielellisen kehityksen, oppisisältöjä kehittämisen vaativammiksi, suomen kielen ja kulttuurin opiskelun myös verkossa lähiopetuksesta tinkimättä ja mahdollisuuden ottaa myös alle 3-vuotiaat lapset valtionavustuksen piiriin.

Oheinen kaavio osoittaa vuosittaisen Suomi-koulujen määrärahojen kehityksen vuodesta 2009. Eduskunnan tahto on vuodesta toiseen ollut korottaa Suomi-kouluille myönnettävää määrärahaa.

Vuosi	OKM	Eduskunta	Yhteensä
2009	450 000 €	-	450 000 €
2010	450 000 €	-	450 000 €
2011	450 000 €	200 000 €	650 000 €
2012	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2013	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2014	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2015	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2016	390 000 € (lasku 13,4 %)	200 000 €	590 000 €
2017	424 000 €	230 000 €	654 000 €
2018	429 000 €	150 000 €	579 000 €
2019	429 000 €	250 000 €	679 000 €
2020	429 000 €	300 000 €	729 000 €
2021	429 000 €	300 000 €	729 000 €

Helsingissä 26.10.2021

Suomi-Seura ry:n ja Suomi-koulujen Tuki ry:n puolesta

Tina Strandberg
toiminnanjohtaja
Suomi-Seura ry

tina.strandberg@suomi-seura.fi
puh. 044 712 9230

Suomi-Seura ry

Veera Toivonen
puheenjohtaja
Suomi-koulujen Tuki ry

puheenjohtaja.suomikoulut@gmail.com
puh. 050 462 9199

Suomi-koulujen tuki ry